

TEORINĖS IR PRAKTINĖS MEDIACIJOS TAIKymo PRIELAIIDOS SPRENDŽIANT ADMINISTRACINIUS GINČUS LIETUVOJE

Ugnius Trumpulis

Mykolas Romeris universiteto Teisės fakulteto
Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4545
Elektroninis paštas ugnius@mruni.eu

Pateikta 2012 m. balandžio 20 d., parengta spausdinti 2012 m. gruodžio 14 d.

Anotacija. Šiame straipsnyje nagrinėjamos teorinės bei praktinės mediacijos taikymo prielaidos sprendžiant administracinius ginčus Lietuvoje. Remiantis mokslininkų darbais, teisės aktuose įtvirtintomis nuostatomis, administracinių teismų praktika vertinama, ar Lietuvoje galėtų būti taikoma mediacija, sprendžiant administracinius ginčus, ar šiuo metu egzistuojančiame teisiniame reguliavime galima pastebėti taikaus administracinių ginčų sprendimo galimybes.

Straipsnyje pirmiausia akcentuojama galimybė kilusį administracinį ginčą išspręsti taikiai taikant mediaciją, t. y. suderinant skirtingus, konkuruojančius interesus, todėl būtent taikaus administracinių ginčų išsprendimo prielaidų ir buvo ieškoma analizuojant mokslininkų darbus, teisės aktus bei teismų praktiką.

Šiame darbe remiantis atliktu tyrimu vertinama, kokie administraciniai ginčai ir tarp kokių subjektų galėtų būti sprendžiami taikant mediaciją.

Reikšminiai žodžiai: mediacija, administracinis ginčas, taikos sutartis, taikus ginčų sprendimo būdas.

Įvadas

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje yra įtvirtinta valstybės įstaigų pareiga tarnauti žmonėms. Ši pareiga reiškia, kad valdžios institucijos privalo užtikrinti žmogaus teises bei laisves, garantuoti viešąjį interesą. Vis dėlto gausėjanti administracinių teismų praktika rodo, jog viešosios valdžios ir privačių subjektų požiūriai į minėtos pareigos tinkamą įgyvendinimą neretai išsiskiria.

Be jokios abejonės, asmens teises ir laisves nuo neteisėtų viešosios valdžios veiksmų visų pirma saugo administraciniai teismai, tačiau galima kelti klausimą, ar visais atvejais kilęs administracinis ginčas, konfliktas¹ geriausiai gali būti išspręstas teisme. Įvertintina ir tai, kad teisminis bylos nagrinėjimas neretai yra susijęs su nepageidaujamu viešumu, nemažom finansų, laiko, kitom sąnaudom ir pan.

Manytume, jog sprendžiant administracinės teisės reguliavimo srityje kylančius ginčus ir konfliktus galima ieškoti tokių šių ginčų sprendimo būdų, kurie sudarytų sąlygas pašalinti tarp ginčo šalių kylančius prieštaravimus, suderinti skirtingus interesus ir padėtų surasti visiems priimtina rezultatą, nustatyti bendro gyvenimo tvarką. Vienas iš tokių ginčų sprendimo būdų ir yra mediacija. Pažymėtina, jog mediacijos kaip ginčų sprendimo būdo pagrindinis tikslas yra visas šalis tenkinančio probleminės situacijos sprendimo suradimas, t. y. skirtingų interesų suderinimas, atitinkantis konkrečios situacijos aplinkybes, ir kartu bendros naudos pasiekimas, suteikiant visoms ginčo šalims lygias galimybes išsakyti savo pozicijas dėl ginčo dalyko, išsiaiškinti skirtingų konfliktinės situacijos vertinimų priežastis, įvertinti skirtingų sprendimų pasekmes.

Tvirtintina, jog mediacija kaip ginčų sprendimo būdas galėtų palengvinti ginčo šalių interesų identifikavimą, jų įgyvendinimo būdų pasirinkimą, užkirsti kelią viešojo intereso pažeidimams, pagreitinant visoms ginčo šalims priimtino probleminės situacijos sprendimo priėmimą bei jo įgyvendinimą.

Tiriamasis straipsnio objektas – mediacijos taikymo teorinės ir praktinės prielaidos sprendžiant administracinius ginčus Lietuvoje.

Tikslas – atskleisti mokslininkų darbuose, teisės aktuose, teismų praktikoje egzistuojantį požiūrį į administracinės teisės reguliuojamoje srityje kylančių ginčų taikaus sprendimo galimybę bei poreikį.

Taikyti tyrimo metodai:

1. *Dokumentų analizės metodas* taikytas tiriant mokslininkų darbus, teisės aktus bei teismų praktiką.

2. *Loginiu-analitiniu metodu* vertinamos moksliniuose darbuose, teisės aktuose bei teismų praktikoje aptariamoms taikaus administracinių ginčų sprendimo galimybėms.

3. *Kritinės analizės metodu* nustatomos ir įvertinamos mediacijos taikymo galimybės ar trukdžiai sprendžiant administracinius ginčus Lietuvoje.

1 Konfliktą sąvoką šiame straipsnyje mes vartojame jos bendrąja prasme, t. y. kaip priešingų interesų ar jų reiškių susidūrimą, susikirtimą. Ginčo sąvoka darbe suprantama kaip savo nuomonės bei reikalo gynimas.

Mediacijos taikymo galimybės sprendžiant administracinius ginčus Lietuvos teisės moksle nėra detaliau nagrinėtos. Taikaus administracinių ginčų sprendimo galimybes Lietuvoje yra analizavę V. Valančius ir R. Norkus, S. Šedbaras, mediacijos taikymo galimybes sprendžiant ginčus, kilusius tarp viešojo administravimo ir privačių subjektų, yra nagrinėjusios S. Kavalnė ir I. Saudargaitė, tokias galimybes yra glaustai aptarusi ir R. Bakševičienė.

1. Mediacija – alternatyva teisminiam administracinių ginčų sprendimui

Manytume, jog geriausių rezultatų, siekiant apsaugoti bei efektyviai įgyvendinti privačių asmenų, visuomenės bei valstybės interesus, galima pasiekti derinant šių subjektų interesus, ieškant bendrų sąlyčio taškų, interesų darnos². Pažymėtina, jog šie interesai sąveikaudami tarpusavyje nulemia (arba bent jau demokratinėje teisinėje valstybėje turėtų nulemti) kiekvieno iš paminėtų subjektų egzistavimą bei normalų funkcionavimą.

Interesų darna išreiškia ne tik tam tikras konkrečias, visiems svarbias, rūpimas vertybes, bet ir jų priklausomybės viena nuo kitos santykį, garantuojantį darnią skirtingų vertybių apsaugą bei gynybą, nuoseklų interesų reiškėjų vystymąsi, didinantį visiems kartu ir kiekvienam atskirai galimybes laisvai ir lygiomis sąlygomis siekti užsibrėžtų tikslų. Nedera pamiršti ir interesų dinamiškumo (jis yra būdingas ir viešajam interesui³, kurio apsauga bei įgyvendinimas yra viena iš pagrindinių valstybės institucijų funkcijų), kuris yra nulemtas įvairių socialinių pokyčių. Atsižvelgus į aptartas aplinkybes, galima konstatuoti, kad visuomenėje gali egzistuoti skirtingi požiūriai į minėtų subjektų interesų sąveikos pobūdį bei svarbiausių vertybių konkrečioje situacijoje santykį.

Teigtina, jog sprendžiant, kokia turi būti skirtingų interesų pusiausvyra konkrečioje situacijoje, koks teisinis reguliavimas turi būti nustatytas, kad privačių asmenų, visuomenės bei valstybės interesai būtų efektyviai įgyvendinti ir apsaugoti, be jokios abejonės, kyla ginčų bei konfliktų. Būtina pabrėžti, jog ginčai bei konfliktai gali kilti ir

2 Štai Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra nurodęs, jog tarp asmens teisių ir laisvių, iš vienos pusės, ir visuomenės interesų – iš kitos, neretai kyla konfliktų, o kartais atsiranda ir prieštaravimų. Demokratinėje visuomenėje tokie prieštaravimai sprendžiami derinant skirtingus interesus ir siekiant nepažeisti jų pusiausvyros. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.

3 Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 30 d. sprendimas administracinėje byloje *D. S., R. K., J. P., S. M., V. N. v. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija* (bylos Nr. A⁵⁵-382/2009).

kyla ne tik tarp pavienių asmenų ir visuomenės ar atskirų jos grupių interesų, bet ir tarp šių subjektų bei valstybės institucijų, kurių pagrindinė funkcija yra įgyvendinti viešąjį interesą, užtikrinti jo dominavimą savo veikloje ir taip tarnauti žmonėms. Aplinkybė, kad šie ginčai yra neišvengiami ir jų skaičius didėja, patvirtina gausėjanti administracinių teismų praktika nagrinėjant bylas, susijusias su viešojo intereso gynimu, bendruomenių protestai, kuriais siekiama atkreipti dėmesį į, bendruomenių įsitikinimu, viešojo intereso, o kartu ir skirtingų interesų darnos neatitinkančius valstybės institucijų priimamus sprendimus⁴. Ši aplinkybė leidžia daryti išvadą, jog tinkamų interesų sąveikos būdų identifikavimas konkrečioje situacijoje, interesų įgyvendinimo priemonių pasirinkimas neretai neatitinka arba nevysiškai atitinka piliečių poreikių bei realių ar galbūt iliuzinių⁵ interesų. Taip silpnėja pasitikėjimas valstybe bei jos institucijomis, atsiranda papildomų finansinių, laiko sąnaudų, kurios yra neišvengiamos, siekiant išspręsti šiuos konfliktus, taip pat siekiant iš naujo surasti tinkamus kilusių problemų sprendimus bei juos įgyvendinti. Kita vertus, net ir išsprendus kilusį ginčą teisme, negalėtume teigti, kad konflikto sukelta socialinė įtampa dingsta, o galutiniu sprendimu yra patenkintos visos suinteresuotos pusės, taip pat tai nereiškia, jog žmogaus teisės bei laisvės bus užtikrintos, o viešasis interesas įgyvendintas operatyviai. Manytume, kad esant tokioms aplinkybėms būtina ieškoti alternatyvių ginčų bei konfliktų sprendimo būdų, kurie galėtų palengvinti tiek viešojo intereso identifikavimą, tiek tinkamą interesų pusiausvyros nustatymą, tiek užtikrintų nustatytų tikslų efektyvų įgyvendinimą pasirinktais būdais.

Mūsų įsitikinimu, nurodyta problema galėtų būti sprendžiama pasitelkiant vieną iš alternatyvių⁶ ginčų sprendimo būdų, t. y. mediaciją, kuri, manytume, yra pajėgi ne tik užtikrinti operatyvų ginčo išsprendimą, bet ir surasti tokį sprendimą, kuris galėtų patenkinti visas suinteresuotas puses bei suponuotų savanorišką jo įgyvendinimą, o kartu sumažintų naujų ginčų ar konfliktų kilimo grėsmę. Būtina pažymėti ir tai, kad konfliktai yra būtina sąlyga žmonių bendruomenės kūrimuisi ar keitimuisi (evoliucijai), jeigu nebūtų skirtumų tarp žmonių, nebūtų ir pačios bendruomenės. Vis dėlto vien tik skirtumai nesukuria bendruomenės, ji sukuriamą žmonėms bandant nustatyti bendro gyvenimo taisykles. Vienas iš esminių kiekvienai bendruomenei keliamų reikalavimų yra sąveikos procesų, kurie padeda žmonėms sugyventi, sukūrimas. Vienas iš tokių procesų ir yra mediacija⁷.

4 Pavyzdžiui, Bugenių kaimo bendruomenės protestai, susiję su kiaulių komplekso plėtra, Puskelnių kaimo bendruomenės protestai, susiję su mobiliojo ryšio bokštų statyba, įvairių bendruomenių reiškiamas susirūpinimas Kariotiškių sąvartyno statyba ir t. t.

5 Be jokios abejonės, ne visais atvejais suinteresuoti asmenys gali tinkamai įvertinti ir suvokti susidariusią padėtį ir pan. Todėl nepasitenkinimas administracijos sprendimu savaime nereiškia jo klaidingumo ar prieštaravimo viešajam interesui (pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. balandžio 23 d. įsakymas Nr. 40-352 „Dėl leidimo organizuoti eitynes „Už lygybę“, sukėlusį didžiulį dalies visuomenės nepasitenkinimą). Vis dėlto teigtina, jog ši aplinkybė nei kiek nemenkina ginčo svarbos ir būtinybės pašalinti konflikto priežastis.

6 „Alternatyvumas“, manytume, reiškia ne tik galimybę išspręsti ginčą paprastesniu, greitesniu, neretai pigesniu būdu, bet ir galimybę pasirinkti efektyviausią, t. y. optimalų, konfliktinės situacijos sureguliuavimo būdą.

7 Moore, M. C., et al. *New Directions in Mediation*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1994, p. 199.

2. Įžvalgos dėl mediacijos taikymo Lietuvos teisės moksle

Vertinant mediaciją bendrame Lietuvos teisinės sistemos kontekste tikrai negalėtume teigti, jog ji yra praktikoje visiškai naujas, nežinomas⁸ ar mokslininkų netyrinėtas reiškinys⁹. Vis dėlto kalbant apie administracinę teisę reikėtų konstatuoti, jog mediacijos taikymo galimybės sprendžiant konfliktus ir ginčus, neminint jau viešojo intereso identifikavimo, apsaugos bei gynybos, yra beveik visiškai nenagrinėtos ir netirtos¹⁰.

Tiesa, mokslinėje literatūroje galima aptikti pavienių minčių apie taikių susitarimų skatinimą sprendžiant administracinius ginčus, pavyzdžiui, situacijose, kuriose realus ginčas administracinėje byloje vyksta ne tarp pareiškėjo (privataus asmens) ir atsakovo (visada viešojo administravimo subjektas), o tarp pareiškėjo ir trečiojo suinteresuoto asmens, kuris taip pat yra privatus asmuo (pavyzdžiui, tokia situacija galima leidimo statybai išdavimo atveju); viešojo administravimo subjektui naudojantis diskrecijos teise, kai galimi keli sprendimų variantai ir visi jie bus lygiai teisėti, tačiau privačiam subjektui labiau pageidautinas yra tik vienas iš jų; bylose dėl žalos, padarytos neteisėtais viešojo administravimo subjektų veiksmais ar neveikimu, viešojo administravimo srityje; bylose, kurios yra jautrios socialiniu požiūriu ir siekis sutaikyti šalis kyla iš būtinybės užtikrinti jų santykių (pavyzdžiui, valstybės tarnybos teisinių santykių) tęstinumą¹¹.

S. Šedbaras yra atkreipęs dėmesį į tai, kad JAV kvaziteisminės institucijos, kaip ir visai JAV ginčų nagrinėjimo sistemai, būdinga tai, jog nagrinėjant bylą daug pastangų

-
- 8 Teismų tarybos 2005 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 13P-348 buvo patvirtintas bandomasis teisminės mediacijos projektas, patvirtintos teisminės mediacijos taisyklės, 2007 m. sausio 26 d. nutarimu buvo pratęstas bei išplėstas bandomojo teisminės mediacijos projekto vykdymas. Šiuo metu teisminės mediacijos projekte dalyvauja Lietuvos apeliacinis teismas, Kauno ir Šiaulių apygardų teismai, dešimt apylinkių teismų. Pažymėtina, jog mediacija taikoma tik civilinėse bylose. Mediacijai gali būti perduotas tik toks ginčas, dėl kurio įstatymai leidžia šalims sudaryti taikos sutartį. Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra 2010 m. vasario 4 d. parengė BPK atitinkamų straipsnių pakeitimo ir papildymo XXXI skyriaus trečiuoju skirsniu įstatymo projektą, kuriame siūloma BPK numatyti visiškai naują baudžiamojo proceso užbaigimo formą – susitarimo procesą. Tai yra sutikimu tarp prokuroro ir kaltininko dėl nusikalstamos veikos kvalifikacijos, ja padarytos žalos dydžio ir derybomis dėl skirtinos už padarytą nusikalstamą veiką baudmės, baudžiamojo poveikio priemonės rūšies ir dydžio grįstas procesas. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3, 9, 18, 22, 28, 51, 62, 63, 64, 110, 147, 151, 154, 155, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 168, 170, 172, 177, 178, 181, 214, 215, 217, 218, 220, 237, 254, 276, 422, 425, 426, 429, 432, 440 straipsnių pakeitimo ir papildymo XXXI skyriaus trečiuoju skirsniu įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-12]. <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=20251&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=y>.
- 9 Pavyzdžiui, Žalienenė, I.; Tvaronavičienė, A. The Main Features and Development Trends of Mediation in Lithuania: The Opportunities for Lawyers. *Jurisprudencija*. 2010, 1(119): 227–242; Simaitis, R. Mediācijas privačiuose ginčiuose teisinio reguliavimo tendencijos Lietuvoje. *Justitia*. 2007, 2(64): 21–32; Kaminskienė, N. Alternatyvus ginčų sprendimas. *Jurisprudencija*. 2006, 9(87): 84–92; Azubalytė, R. Susitarimas (susitaikymas) viešojo kaltinimo bylose kaip viena iš diskrecinio baudžiamojo persekiojimo formų. *Jurisprudencija*. 2006, 6(84): 33–41; Michailovič, I. Nepilnamečio kaltininko ir nukentėjusiojo mediacijos galimybės Lietuvoje. *Teisė*. 2000, 35: 69–79 ir t. t.
- 10 Pavyzdžiui, Bakševičienė, R. Formalizuotos ginčo su valstybine institucija taikaus išsprendimo galimybės. *Juristas*. 2007, 10(49): 37–40. Šiame straipsnyje nagrinėtos viešojo administravimo srityje kilusių ginčų sprendimo neteisminiu būdu galimybės.
- 11 Valančius, V.; Norkus, R. Nacionalinis teisinis diskursas dėl administracinio proceso. *Jurisprudencija*. 2006, 3(81): 91–98.

skiriama šalims sutaukinti, t. y. skatinamos šalių derybos ir atliekama taikinimo funkcija. Mokslininko nuomone, ši savybė galėtų būti įdiegta ir kai kurių Lietuvoje veikiančių administracinių ginčų nagrinėjimo komisijų veikloje, pavyzdžiui, Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės veikloje¹².

S. Kavalnė ir I. Saudargaitė tvirtina, jog užsienio valstybių praktika rodo, kad administraciniai ginčai gali būti sėkmingai sprendžiami pasitelkus mediaciją. Šios mokslininkės mano, jog mediacija galėtų būti pritaikyta ir sprendžiant administracinius ginčus Lietuvoje, o diskusija dėl mediacijos taikymo sprendžiant minėtus ginčus šiuo metu visų pirma turėtų būti orientuojama į konkretaus mediacijos modelio paiešką¹³.

Mediacijos privalumai ir jos taikymo administracinėje teisėje galimybės trumpai aptariamos profesorius A. Urmono parengtoje administracinės teisės magistrantūros studijų programos mokymo dalyko „Žmogiškųjų santykių administracinis teisinis reguliavimas“ koncepcijoje¹⁴. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog šis mokslininkas pažymi, kad kalbant apie mediaciją labiau tinka susitarimo terminas, o ne susitaikymo, kadangi mediacija gali būti laikoma sėkminga ir tais atvejais, kai ginčo, konflikto šalims nepavyksta susitaikyti, tačiau jos sugeba surasti visiems priimtinus iškilusių problemų sprendimo būdus.

Manytume, jog mediaciją, sprendžiant administracinius ginčus, taip pat identifikuojant viešąjį interesą, nustatant jo įgyvendinimo tvarką, galiausiai jį ginant, galima taikyti:

1. Susikirtus skirtingoms visuomenės narių ar jų grupių pozicijoms tam tikrais rūpimais visai visuomenei ar konkrečiai bendruomenei klausimais, susiduriant skirtingiems interesams, pavyzdžiui, konkrečios bendruomenės ir verslo subjektų. Tokiu atveju viešojo administravimo subjektas, privalantis priimti atitinkamą sprendimą, pasirinkti veiklos kryptis, žinodamas, jog konkrečiu klausimu visuomenėje ar jos dalyje egzistuoja požiūrių skirtumai ir dėl to galiausiai bus apsunkintas bet kokio sprendimo įgyvendinimas, galėtų pasitelkęs mediaciją pašalinti šiuos skirtumus, o galutinį sprendimą priimti atsižvelgdamas į ginčo šalių priimtą bendrą susitarimą.

2. Kilus ginčams tarp viešojo administravimo subjekto ir privačių asmenų ar jų grupių.

3. Kilus ginčams tarp skirtingų viešojo administravimo subjektų. Šiuo atveju būtina pažymėti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 8 punktą, kuriame nurodoma, jog administracinių teismų kompetencijai yra priskiriamos bylos dėl ginčų tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų dėl kompetencijos ar įstatymų pažeidimo, išskyrus civilinius ginčus, priskirtinus bendrosios kompetencijos teismams. Vertinant mediacijos taikymo galimybes minėtos

12 Šedbaras, S. *Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 149–150.

13 Kavalnė, S.; Saudargaitė, I. Mediation in disputes between public authorities and private parties: comparative aspects. *Jurisprudencija*. 2012, 18(1): 251–265.

14 Urmonas, A. Administracinės teisės magistrantūros studijų programos mokymo dalyko „Žmogiškųjų santykių administracinis teisinis reguliavimas“ koncepcija [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-05-17]. <<http://aurmonas.home.mruni.eu/wp-content/uploads/2009/04/zmogiskuju-santykiu-administracinis-teisinis-reguliavimas1.doc>>.

įstatymo nuostatos kontekste, mūsų požiūriu, reikėtų konstatuoti, jog jos yra minimalios, kadangi kilus ginčui dėl kompetencijos ar įstatymų pažeidimų beveik nėra erdvių deryboms, kompromisams ar abipusių nuolaidų darymui. Tokiais atvejais vienas viešojo administravimo subjektas praktiškai turėtų įtikinti kitą jo veiksmų ar neveikimo neteisėtumu (arba atvirkščiai – teisėtumu), t. y. dažniausiai įmanomas tik vienas ginčo išsprendimo variantas (pavyzdžiui, ar tam tikrus veiksmus atlikti priklauso vienam ar kitam viešojo administravimo subjektui¹⁵), o ne kompromisinis sprendimas. Mūsų nuomone, vienas iš mediacijos, sprendžiant ginčus dėl kompetencijos, taikymo atvejų galėtų būti, pavyzdžiui, savivaldybei įgyvendinant Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 5 straipsnio 4 dalies numatytą teisę, t. y. savivaldybė gali perduoti įgyvendinti administracinių ir viešųjų paslaugų funkcijas kitai savivaldybei abipusiu savivaldybių tarybų sutarimu sutarčių pagrindu. Perdavus minėtas funkcijas už jų įgyvendinimą vis tiek yra atsakinga jas perduodanti savivaldybė, todėl kilus ginčams dėl perduotų funkcijų įgyvendinimo, manytume, jie galėtų būti sprendžiami mediacijos būdu.

3. Taikus susitarimas teisės aktuose ir teismų praktikoje

Lietuvos Respublikos teisės aktuose taip pat galima pastebėti normų, reglamentuojančių administracinius santykius, kurios leidžia taikus susitarimus tarp viešojo administravimo ir privataus subjekto¹⁶. Prie tokių priskirtina Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo¹⁷ (toliau ir MAĮ) 71 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, jog mokesčių administratorius ir mokesčių mokėtojas gali pasirašyti susitarimą dėl mokesčio ir su juo susijusių sumų dydžio, jei apskaičiuojant mokesčius nėra viena iš šalių neturi pakankamai įrodymų savo skaičiavimams pagrįsti. Taip pat šis įstatymas numato galimybę sudaryti mokestinės paskolos sutartį (MAĮ 2 straipsnio 19 punktas), kuria, esant įstatyme numatytoms sąlygoms (MAĮ 88 straipsnis ir kt.), nustatomas mokestinės nepriemokos mokėjimo grafikas bei kitos mokestinės nepriemokos sumokėjimo sąlygos. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 25 straipsnio, reglamentuojančio ginčų nagrinėjimo tvarką, 4 ir 7 punktuose nustatyta, kad ginčus nagrinėjanti institucija (institucijų sąrašas yra išvardintas įstatymo 22 straipsnyje), išsiaiškinusi ginčo esmę, pirmiausia imasi priemonių vartotojui ir pardavėjui, paslaugų teikėjui sutaikinti ir

15 Iš esmės mums yra sunku įsivaizduoti dviejų viešojo administravimo subjektų derybas dėl kompetencijos, kadangi ginčo šalims priėmus kompromisinį sprendimą kiltų klausimas, ar toks kompromisas neprieštaraus įstatymų viršenybės ir nepiktinaudžiavimo valdžia principų reikalavimams (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktas, 4 punktas), derybų dėl kompetencijos galimybė yra veikiau išimtis nei taisyklė.

16 Būtina paaiškinti, jog nagrinėjamu atveju mes nesiekiamo pateikti išsamaus teisės aktų sąrašo, kurie leidžia ar net įpareigoja ginčo šalis visų pirma siekti bendro sutarimo. Pateikiami pavyzdžiai, mūsų įsitikinimu, leidžia konstatuoti, jog susitarimo galimybė, sprendžiant administracinius ginčus ir konfliktus, egzistuoja, be to, toks teisinis kai kurių santykių reguliavimas leidžia daryti prielaidą, jog jis gali būti plečiamas ir kitose srityse.

17 Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 63-2243.

siūlo ginčą išspręsti taikiai, jeigu, šios institucijos nuomone, atsižvelgiant į konkrečias nagrinėjant ginčą paaiškėjusias aplinkybes, taikus susitarimas įmanomas¹⁸.

Manytume, jog prie normų, skatinančių taikų ginčo sprendimą, būtų galima priskirti ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 260¹ straipsnio nuostatas, numatančias administracinio nurodymo surašymo pagrindus ir jo įvykdymo pasekmes¹⁹. Šioje normoje yra įtvirtinta galimybė asmeniui, padariusiam administracinį teisės pažeidimą, laikantis nustatytų terminų, savo noru sumokėti baudą, lygią pusei minimalios baudos, numatytos atitinkamame minėto kodekso II skyriaus ypatingosios dalies straipsnyje. Aptarta įstatymo nuostata leidžia daryti išvadą, jog valstybė, iš vienos pusės, ir asmuo, padaręs pažeidimą, iš kitos pusės, susitaria, kad įvykdžius visas įstatyme numatytas sąlygas tolesnių ginčų dėl administracinio pažeidimo (fakto ir teisės taikymo klausimų) nekils.

Pažymėtina, kad dar Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2010 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 1R-256 buvo patvirtintas Taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) plėtros ir taikaus ginčų sprendimo skatinimo planas, kuriame yra numatytos priemonės, kuriomis siekiama skatinti taikius susitarimus administraciniame procese (įskaitant administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną)²⁰. Minėtame plane yra numatyta, jog keliamam tikslui pasiekti yra būtina išanalizuoti galimybę įtvirtinti taikaus susitarimo ir (ar) taikinamojo tarpininkavimo institutą tam tikrose administracinių ginčų bylose, prireikus parengti atitinkamų teisės aktų projektus, kurie sudarytų sąlygas taikyti taikaus susitarimo ir (ar) taikinamojo tarpininkavimo institutą tam tikrose administracinių ginčų bylose, taip pat išanalizuoti administracinio nurodymo instituto taikymo administracinių teisės pažeidimų bylose praktiką, prireikus pateikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo. Šiuo metu galima teigti, jog užsibrėžtas tikslas yra įgyvendintas iš dalies, t. y. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse yra numatyta galimybė surašyti administracinį nurodymą. Autoriaus žiniomis, visiškai pasiekti plane įtvirtintą tikslą kol kas nėra galimybių. Taip pat pažymėtina, jog užsienio valstybių praktika leidžia teigti, jog mediacija yra vienas iš galimų administracinių ginčų sprendimo būdų, bet straipsnyje ji nebus analizuojama, kadangi tai nėra šio straipsnio tyrimo dalykas.

Lietuvos administracinių teismų praktikoje atsakovo (viešojo administravimo subjekto) siekis sureguliuoti ginčą taikiai dar iki teismo bylos nagrinėjimo gali būti vertinamas kaip faktas, kuris, nors ir nešalina jo atsakomybės dėl neteisėtų veiksmų (neveikimo), tačiau, įvertinus atsakovo pastangas įgyvendinti šį siekį bei pareiškėjo elgesį sprendžiant konfliktą, leidžia mažinti priteistinos neturtinės žalos dydį²¹. Pasakytina,

18 Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 94-1833.

19 Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Valstybės žinios*. 1985, Nr. 1-1.

20 Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. 1R-256 „Dėl taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) plėtros ir taikaus ginčų sprendimo skatinimo patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 139-7162.

21 Pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. balandžio 6 d. nutartis administracinėje byloje *L. N. v. Joniškio rajono savivaldybės komisija medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti, Joniškio rajono savivaldybės administracija, Šiaulių apskrities viršininko administracija* (bylos Nr. A²-367/2007).

jog tokiu atveju svarbu įvertinti tiek viešojo administravimo, tiek privataus subjekto dedamas pastangas siekiant sumažinti galimas nepageidaujamas pasekmes, o tai leidžia daryti išvadą, jog ginčo pusės turi veikti aktyviai, t. y. visų pirma pasinaudoti visomis galimybėmis ginčą išspręsti taikiai.

Taip pat pažymėtina, jog nors Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme tiesiogiai nėra įtvirtinta taikos sutarties sudarymo tarp ginčo šalių galimybė, tačiau Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau ir ABTĮ) 4 straipsnio 6 dalimi, pagal įstatymo analogiją taiko Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nuostatas (be jokios abejonės, taikomos ir atitinkamos ABTĮ nuostatos, pavyzdžiui, 101 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 140 straipsnio 1 dalies 5 punktas ir kt.) ir ginčo šalims sudarius taikos sutartį ją patvirtina, o administracinę bylą nutraukia²². Svarbu pažymėti, jog patvirtinant sutartį privalu konstatuoti, kad sutartis išreiškia pareiškėjo ir atsakovo valią taikiai išspręsti kilusį ginčą, be to, būtina nustatyti, jog susitarimas neprieštaruoja imperatyvioms įstatymo nuostatoms ir viešajam interesui. Manytume, jog tokia teismo praktika leidžia teigti, jog viešasis interesas yra tas kriterijus, kuriuo remiantis sprendžiama dėl taikos sutarties sudarymo galimybės (jos turinio), taip pat rodo, jog ginčo šalys gali pačios nuspręsti dėl savo interesų įgyvendinimo ribų, aišku, derinant šiuos interesus su viešuoju interesu. Tokia teismų pozicija, mūsų vertinimu, yra visiškai suprantama ir pagrįsta, kadangi valstybės institucijų veikla yra nukreipta visų pirma į žmogaus teisių bei laisvių užtikrinimą, viešojo intereso garantavimą, todėl ir taikos sutartis turėtų užtikrinti ne tik ginčo šalių teises bei laisves, bet ir atitikti, garantuoti viešąjį interesą.

Vertinant besivystančią teismų praktiką kyla klausimas, kiek ji atitinka ABTĮ 1 straipsnio 2 dalies nuostatas, t. y. administracinio teismo įpareigojimą nagrinėjant bylas vadovautis ABTĮ normomis, taip pat CPK normomis, tačiau tik tais atvejais, kai ABTĮ jas tiesiogiai nurodo²³. Nesileisdami į diskusiją minėtu klausimu, mes vis dėlto galime daryti išvadą, jog administracinių ginčų sprendimo teismuose proceso reglamentavimas šioje srityje neviseiškai atitinka egzistuojančius socialinius poreikius, nėra baigtinis.

Mūsų nurodyta teismų praktika leidžia teigti, jog susitarimas yra vienas iš galimų administracinio ginčo ar konflikto išsprendimo variantų. Tačiau teismų praktika taip pat verčia mus konstatuoti, jog taikaus susitarimo paieškos negali būti begalinės laiko požiūriu, o derybos turi vykti aktyviai bei operatyviai, laikantis ABTĮ ir kitų įstatymų nustatytų procesinių terminų, ir tai yra visiškai suprantama, kadangi įstatymuose nustatyti procesinių veiksmų atlikimo terminai bei jų laikymasis užtikrina teisinį tikrumą, teisinių santykių stabilumą²⁴. Praleistas skundo padavimo terminas gali būti atkuriamas

22 Pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje *L. G. v. Lietuvos Respublika* (bylos Nr. A⁸²²-1011/2009), Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. gruodžio 3 d. nutartis administracinėje byloje *V. V. v. Lietuvos Respublika* (bylos Nr. A¹⁴³-896/2009) ir kt.

23 Iki 2000 m. rugsėjo 19 d. galiojęs Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas numatė kitokį teisinį reguliavimą, t. y. CPK galėjo būti taikomas visiems atvejams, kurių nereglementavo ABTĮ.

24 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutartis administracinėje byloje *A. M. Z. v. Kauno apskrities viršininko administracija, J. A. B.* (bylos Nr. AS¹⁴³-308/2010).

tik išimtiniais atvejais, t. y. jeigu jo praleidimo priežastys yra svarbios (ABTĮ 34 straipsnio 1 dalis).

Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad priežastimis, kurių pagrindu gali būti atnaujintas praleistas terminas skundui paduoti, laikytinos tik tos aplinkybės, kurios objektyviai trukdė asmeniui įstatymo nustatytu laikotarpiu kreiptis į teismą, tai yra nepriklausė nuo jo valios²⁵. Taigi galima teigti, jog priežastys, dėl kurių gali būti praleisti įstatymuose nustatyti terminai, skirstytinos į objektyvias ir subjektyvias. Prie objektyvių priežasčių gali būti priskirtos, pavyzdžiui, problemos, susijusios su asmens sveikata, nenugalima jėga (*force majeure*) ir pan., ir tik tokio pobūdžio priežastys iš esmės gali būti pagrindas atnaujinti praleistą procesinį terminą. Mūsų įsitikinimu, pareiškėjo pastangos išspręsti ginčą derybų būdu, pasiekti susitarimą būtų laikomos subjektyviomis priežastimis, dėl kurių buvo praleistas įstatymuose nustatytas terminas, kadangi toks teisių gynbos būdas visiškai priklauso nuo asmens valios. Tai reiškia, kad tokiu atveju terminas kreiptis į administracinį teismą dėl pažeistų teisių negalėtų būti atnaujinamas, taip užkertant kelią ginčo sprendimui teisme. Tokios aplinkybės taip pat suponuoja tai, kad bandant išspręsti ginčą ar konfliktą derybų būdu, asmuo privalo suvokti, jog jis prisiima tam tikrą riziką ir nepavykus susitarti, pasiekti visoms pusėms priimtino sprendimo varianto gali susidaryti tokia situacija, kai galbūt pažeistų teisių jis nebegalės ginti administraciniame teisme. Vargu ar tokios rizikos egzistavimas gali paskatinti besiginčijančias šalis visų pirma bandyti ieškoti takaus ginčo sprendimo būdo. Manytume, kad asmenims paprasčiau ir tam tikra prasme netgi saugiau tokį ginčą iš karto perkelti į teismą. Būtina paaiškinti, jog įstatymas palieka teismui diskreciją, atsižvelgus į konkrečias faktines bylos aplinkybes, nuspręsti, ar šios aplinkybės pripažintinos svarbiomis priežastimis, dėl kurių buvo praleistas terminas, tačiau čia vėlgi, mūsų nuomone, teismas privalėtų įvertinti: a) ar derybos dėl ginčo dalyko apskritai buvo galimos; b) ar derybos vyko pakankamai aktyviai, jeigu ne, tai kas kaltas ir ar pareiškėjas galėjo pagrįstai tikėtis, jog kita šalis dalyvaus derybose; c) ar pareiškėjas, nepavykus išspręsti ginčo taikiai, kreipėsi į teismą per protingą terminą. Kaip jau minėta, toks vertinimas vadovaujantis teismų praktika negalėtų būti atliekamas, kadangi taikus ginčo sprendimo būdas turėtų būti priskirtinas prie subjektyvių procesinio termino praleidimo priežasčių²⁶, o tai reiškia, kad asmuo norėdamas taikiai išspręsti ginčą paraleliai turėtų ruošti galimam teisminiam bylos nagrinėjimui, o tai, be jokios abejonės, yra susiję su papildomomis laiko bei lėšų sąnaudomis. Ši priežastis, mūsų įsitikinimu, taip pat nėra derybas bei taikų susitarimą skatinanti aplinkybė.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog mediaciją sprendžiant administracinius ginčus skatina ir Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija Rec(2001)9 „Dėl bylinėjimosi

25 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 24 d. nutartis administracinėje byloje *UAB „S“ v. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės* (bylos Nr. AS¹⁴⁶-571/2009), Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutartis *V. Č. v. Klaipėdos rajono savivaldybės administracija* (bylos Nr. AS⁵⁵⁶-278/2010).

26 Pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutartis administracinėje byloje *A. M. Z. v. Kauno apskrities viršinininko administracija, J. A. B.* (bylos Nr. AS¹⁴³-308/2010).

tarp administravimo institucijų ir privačių asmenų alternatyvų²⁷. Rekomendacijoje nurodoma, jog alternatyvūs administracinių ginčų sprendimo būdai²⁸ galėtų padėti spręsti šias problemas: nuolat didėjančio teismų krūvio, ilgai trunkančio ginčų nagrinėjimo, teismo proceso nepakankamo pritaikymo sprendžiant tam tikrų kategorijų ginčus, administravimo institucijų ir visuomenės atotrūkio²⁹. Vis dėlto rekomendacijoje pažymima, jog alternatyvus ginčo sprendimo būdas negali tapti priemone administravimo institucijoms ir privatiems asmenims išvengti pareigos laikytis teisės viršenybės principo. Taip pat naudojimas alternatyviu ginčų sprendimo būdu negali tapti asmeniui kliūtimi ginčą spręsti teisme, kadangi tai yra pagrindinė (aukščiausia) tiek privačių asmenų, tiek administravimo subjektų teisių gynimo garantija.

Su anksčiau minėta rekomendacija glaudžiai siejasi Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija Nr. R (81)7 „Dėl priemonių, lengvinančių galimybes naudotis teisingumo sistema“³⁰, kurioje pažymima, jog būtina imtis priemonių, kad būtų lengvinamas arba skatinamas, kur reikia, šalių sutaikymas ir taikos sutarties sudarymas prieš pradėdant teismo procesą arba teismo proceso metu. Taip pat rekomendacija Nr. R (86)12 „Dėl priemonių, leidžiančių užkirsti kelią pernelyg dideliu darbo krūviu teismuose arba sumažinti jį“³¹, kurioje siūloma sprendžiant ginčus skatinti draugiškus susitarimus, tiek teismo proceso metu, tiek iki teismo ginčo nagrinėjimo, tam sukuriant atitinkamas taisykles, suteikiančias galimybes taikiai susitarti bei skatinančias tokių susitarimą, priskiriant teisėjui pareigą skatinti taikius susitarimus, taip pat įpareigojant (etinę pareigą) teisininkus ar kompetentingas institucijas visų pirma siekti susitarimo su kita šalimi prieš kreipiantis į teismą ar teisme.

Išvados

Mediacijos taikymo galimybės sprendžiant administracinius ginčus bei konfliktus Lietuvos administracinės teisės moksle nėra pakankamai tyrinėtos. Vis dėlto Lietuvos administratyvistikoje vis drąsiau yra kalbama, jog administraciniai ginčai gali būti sprendžiami taikiai, t. y. darant kompromisus, susitariant dėl visiems priimtino spren-

27 Recommendation Rec(2001)9 on Alternatives to litigation between administrative authorities and private parties [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-27]. <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=220409&Site=COE>>.

28 Rekomendacijoje išskiriami tokie alternatyvūs ginčų sprendimo būdai: mediacija (*mediation*), taikinimas (*conciliation*), vidinė peržiūra (*internal reviews*), derybų būdu pasiekiami susitarimai (*negotiated settlement*) ir arbitražas (*arbitration*).

29 Manoma, jog mediacija, susitaikymas bei derybų būdu pasiekiamas susitarimas yra ypatingai reikšmingi užkertant kelią ginčų kilimui.

30 Recommendation No R(81)7 on measures facilitating access to justice [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-27]. <<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=599788&SecMode=1&DocId=671776&Usage=2>>.

31 Recommendation No R(86)12 concerning measures to prevent and reduce the excessive workload in courts [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-27]. <[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/legal_professionals/court_clerks/legal_instruments_and_documents/Rec%20\(86\)%2012.asp](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/legal_professionals/court_clerks/legal_instruments_and_documents/Rec%20(86)%2012.asp)>.

dimo, o mediacija yra įvardijama kaip vienas iš būdų, galinčių padėti išspręsti administracinį ginčą taikiai, sudarančių sąlygas efektyviai asmens teisių bei laisvių apsaugai.

Mediacija gali būti taikoma tiek sprendžiant kilusius ginčus tarp privačių ir viešojo administravimo subjektų, tiek tarp vienas kitam nepavaldžių viešojo administravimo subjektų, taip pat tarp privačių subjektų kilusius ginčus, kai jų teisių įgyvendinimas yra susijęs su viešojo administravimo subjekto veikla.

Teismų praktikoje galima pastebėti taikaus susitarimo, pagrįsto konkuruojančių interesų suderinimu, skatinimo atvejus. Vis dėlto egzistuojantis teisinis reguliavimas nesudaro sąlygų tokiai praktikai vystytis pakankamai aktyviai, taip pat neskatina ginčo šalių visų pirma ieškoti taikaus ginčo sprendimo.

Kai kuriuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose yra numatytos galimybės tam tikrų kategorijų administracinius ginčus spręsti taikiai. Taikus susitarimas gali būti pasiekiamas tiek kilus ginčams tarp viešojo administravimo subjekto, tiek viešojo administravimo subjektui veikiant kaip tarpininkui, kai ginčas kyla tarp privačių subjektų.

Siūlytume įstatymų leidėjui plėsti teisinį reguliavimą, kuris sudarytų sąlygas, skatinant administracinių ginčų šalis šiuos ginčus spręsti taikiai, ieškoti visiems priimtino kompromisinio (skirtingų interesų suderinimu pagrįsto) sprendimo.

Literatūra

- Ažubalytė, R. Susitarimas (susitaikymas) viešojo kaltinimo bylose kaip viena iš diskrecinio baudžiamojo persekiojimo formų. *Jurisprudencija*. 2006, 6(84): 33–41.
- Bakševičienė, R. Formalizuotos ginčo su valstybine institucija taikaus išsprendimo galimybės. *Juristas*. 2007, 10(49): 37–40.
- Kaminskienė, N. Alternatyvus ginčų sprendimas. *Jurisprudencija*. 2006, 9(87): 84–92.
- Kavalnė, S.; Saudargaitė, I. Mediation in disputes between public authorities and private parties: comparative aspects. *Jurisprudencija*. 2012, 18(1): 251–265.
- Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 13-308.
- Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Valstybės žinios*. 1985, Nr. 1-1.
- Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3, 9, 18, 22, 28, 51, 62, 63, 64, 110, 147, 151, 154, 155, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 168, 170, 172, 177, 178, 181, 214, 215, 217, 218, 220, 237, 254, 276, 422, 425, 426, 429, 432, 440 straipsnių pakeitimo ir papildymo XXXI skyriaus trečiuoju skirsniu įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-12]. <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=20251&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=y>.
- Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. 1R-256 „Dėl taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) plėtros ir taikaus ginčų sprendimo skatinimo patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 139-7162.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos

- Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstatygų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274.
- Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 63-2243.
- Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 94-1833.
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutartis administracinėje byloje *A. M. Z. v. Kauno apskrities viršininko administracija, J. A. B.* (bylos Nr. AS¹⁴³-308/2010).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutartis *V. Č. v. Klaipėdos rajono savivaldybės administracija* (bylos Nr. AS⁵⁵⁶-278/2010).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje *L. G. v. Lietuvos Respublika* (bylos Nr. A⁸²²-1011/2009).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. gruodžio 3 d. nutartis administracinėje byloje *V. V. v. Lietuvos Respublika* (bylos Nr. A¹⁴³-896/2009).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 24 d. nutartis administracinėje byloje *UAB „S“ v. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės* (bylos Nr. AS¹⁴⁶-571/2009).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 30 d. sprendimas administracinėje byloje *D. S., R. K., J. P., S. M., V. N. v. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija* (bylos Nr. A⁵⁵⁶-382/2009).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. balandžio 6 d. nutartis administracinėje byloje *L. N. v. Joniškio rajono savivaldybės komisija medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti, Joniškio rajono savivaldybės administracija, Šiaulių apskrities viršininko administracija* (bylos Nr. A²-367/2007).
- Michailovič, I. Nepilnamečio kaltininko ir nukentėjusiojo mediacijos galimybės Lietuvoje. *Teisė*. 2000, 35: 69–79.
- Moore, M. C., et al. *New Directions in Mediation*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1994, p. 199.
- Recommendation No R(86)12 concerning measures to prevent and reduce the excessive workload in courts [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-27]. <[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/legal_professionals/court_clerks/legal_instruments_and_documents/Rec%20\(86\)%2012.asp](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/legal_professionals/court_clerks/legal_instruments_and_documents/Rec%20(86)%2012.asp)>.
- Recommendation No R(81)7 on measures facilitating access to justice [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-27]. <<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=599788&SecMode=1&DocId=671776&Usage=2>>.
- Recommendation Rec(2001)9 on Alternatives to litigation between administrative authorities and private parties [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-03-27]. <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=220409&Site=COE>>.
- Simaitis, R. Mediacijos privačiuose ginčuose teisinio reguliavimo tendencijos Lietuvoje. *Justitia*. 2007, 2(64): 21–32.
- Šedbaras, S. *Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Justitia, 2006.
- Urmonas, A. Administracinės teisės magistrantūros studijų programos mokymo dalyko „Žmogiškųjų santykių administracinis teisinis reguliavimas“ koncepcija [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-05-17]. <<http://aurmonas.home.mruni.eu/wp-content/uploads/2009/04/zmogiskuju-santykiu-administracinis-teisinis-reguliavimas1.doc>>.
- Valančius, V.; Norkus, R. Nacionalinis teisinis diskursas dėl administracinio proceso. *Jurisprudencija*. 2006, 3(81): 91–98.

Žalienienė, I.; Tvaronavičienė, A. The Main Features and Development Trends of Mediation in Lithuania: The Opportunities

for Lawyers. *Jurisprudencija*. 2010, 1(119): 227–242.

THEORETICAL AND PRACTICAL ASSUMPTIONS REGARDING THE APPLICATION OF MEDIATION WHILE SOLVING ADMINISTRATIVE DISPUTES IN LITHUANIA

Ugnius Trumpulis

Mykolas Romeris University, Lithuania

Abstract. *The article aims to evaluate the possibilities of solving administrative disputes by using mediation in Lithuania. It should be emphasised that the possibilities of the application of mediation for the resolution of administrative disputes (including the ones related to public interest) have received almost no scientific attention in Lithuania.*

In order to reach the above-mentioned aim, various legal acts and rulings of the Supreme Administrative Court of Lithuanian are analysed. In addition, the author analysed some works of the Lithuanian lawyers-scientists who wrote about similar problems.

It is stated that in order to reach peaceful resolution of an administrative dispute, clear dispute resolution methods are necessary that would allow eliminating the contradiction between the parties to the dispute, coordinating different interests and thus reaching a generally acceptable result and establishing the order of the society's life together. One of such dispute resolution methods is mediation. The author notes that it is possible to speak with more confidence about peaceful resolution of administrative disputes in Lithuania.

The author states that mediation can be applied for the resolution of disputes arising from a collision of the positions of different members of the society on certain issues of general concern for the whole society or a specific community, disputes between an entity of public administration and individuals or groups of individuals, disputes between different entities of public administration.

The rulings of the Supreme Administrative Court of Lithuania show that peaceful settlement of an administrative dispute is possible. It is also important to note that legal acts do not encourage the parties to an administrative dispute to look for peaceful settlement of this kind of disputes. It is possible that if a party to a dispute tries to settle it peacefully but will not succeed, this party can lose an opportunity to apply to court, because the terms of such application can have expired and the fact that a party has been trying to solve the dispute peacefully is not a reason to renew the application terms.

The author of the article notes that legal acts exist that allow conflicting parties solve certain administrative disputes by peaceful means, and some legal acts allow public administration to act in the capacity of a mediator.

Keywords: *mediation, administrative disputes, peaceful settlement agreement, peaceful resolution of disputes.*

Ugnius Trumpulis, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros lektorius, socialinių mokslų (teisės krypties) daktaras. Mokslinių tyrimų kryptys: viešojo intereso įgyvendinimas bei gynimas administracinėje teisėje, mediacija.

Ugnius Trumpulis, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Procedure, Lecturer, Doctor of Social Sciences (Law). Research interests: implementation and protection of public interest in administrative law, mediation.

